

Export 1992 - 2000

In het artikel over de Nederlandse exportvooruitzichten in de periode 1992-2000 van F.J. Clavaux in *ESB* van 18-1-1989 werd kritisch ingegaan op het rapport dat het Zwitserse bureau Prognos in opdracht van de Exportbevorderings- en Voorlichtingsdienst (EVD) over bovengenoemd onderwerp heeft opgesteld. Zijn beschouwing geeft mij aanleiding tot het volgende commentaar.

De *ESB*-lezer is voldoende op de hoogte van de problemen die zich voordoen, wanneer prognoses op basis van empirische gegevens uit het verleden worden gedaan. De uitkomsten van het gehanteerde model (waarmee Prognos overigens uitgebreide en goede ervaringen heeft opgedaan) dienen dan ook met enig voorbehoud te worden geïnterpreteerd. In dit geval zijn het gebruikte model en de resultaten daarvan vooral bedoeld als waarschuwing¹.

In de tweede plaats doet het commentaar van Clavaux geen recht aan de doelstelling van het betrokken onderzoek. De EVD heeft Prognos het onderzoek naar de toekomst van de Nederlandse export laten uitvoeren omdat vooral onder invloed van de z.g. Cecchini-rapporten de indruk was ontstaan dat het inmiddels magische jaar 1992 niets dan groei voor de volkshuishoudingen van de EG zou brengen. Prognos concludeerde – uiteraard uitgaande van een ongewijzigd beleid – dat de Nederlandse exporteur in een bedreigde positie zou komen te verkeren, die door de ontwikkelingen in het kader van de eenwording van de interne markt nog verder zou kunnen verslechteren. Verschillende na Prognos verschenen onderzoeken kwamen tot soortgelijke conclusies: de totstandkoming van de interne markt zal vooral tot een heviger concurrentie leiden².

Ook de uitspraken van de scheidende directeur van het CPB – met een verwijzing naar de binnenkort verschijnende CPB-studie over de effecten van de eenwording van de interne markt – wijzen in dezelfde richting. Op zichzelf is het natuurlijk geen verwonderlijke conclusie, omdat binnen de EG allerlei non-tarifaire handelsbelemmeringen zullen verdwijnen, wat de toegankelijkheid van de afzonderlijke EG-deelmarkten en daarmee de onderlinge concurrentie zal vergroten. Het lijkt er dus al met al sterk op dat de vorig jaar ontstane 'Eu-

roforie' op enige zwakke fundamenteen rustte en het is de verdienste van Prognos geweest om dit als eerste aan de orde te stellen.

In de derde plaats ben ik het met Clavaux eens dat er het een en ander op het Prognos-onderzoek is af te dingen. Ik denk dan niet zozeer aan enige van zijn kritische kanttekeningen (die overigens door de EVD worden gedeeld), als wel aan het feit dat Prognos zich vooral heeft gebaseerd op de groei van de consumptie in een aantal sectoren in de verschillende lid-staten van de EG als indicator voor de toekomstige afzetmogelijkheden van de Nederlandse export. Terecht wordt in een commentaar van de Nederlandse ambassade te Bonn opgemerkt, dat daarmee wordt voorbijgegaan aan het feit dat een belangrijk deel van de door Nederlandse bedrijven geëxporteerde producten bestaat uit grondstoffen of halffabrikaten. Deze worden aangewend voor de vervaardiging van andere producten, die op hun beurt weer naar derde landen worden uitgevoerd. Het gaat dus met andere woorden om de totale effectieve vraag naar die desbetreffende producten. De consumptie in de overige EG-landen is daarvan slechts een onderdeel, zij het een belangrijk deel.

In de vierde plaats is het Prognos-onderzoek slechts een eerste aanzet voor een serie marktonderzoeken. Met een aantal bedrijfstakorganisaties zijn de branchedelen van het Prognos-rapport besproken. Op basis van dit overleg worden Europese afzetmarkten geselecteerd, waarvoor conform het beleid van de EVD nader onderzoek op produktmarktniveau zal worden uitgevoerd (niet door Prognos, dat zich richt op macro-economische voorspellingen, maar door gespecialiseerde onderzoeksbureaus, die op de betrokken afzetmarkten thuis zijn). Deze verdieping van het onderzoek zal ongetwijfeld leiden tot nauwkeuriger en op het bedrijfsniveau direct bruikbare conclusies. Op die manier kunnen de bedrijven zich van wapens voorzien om de internationale concurrentiestrijd te overleven. Overigens is het een goede zaak dat naast deze activiteiten ook elders grote aandacht wordt besteed aan onderzoek naar de toekomst van de Nederlandse export. Ik wijs hierbij niet alleen op de regeling van het Ministerie van Economische Zaken betreffende de studies in

het kader van het 1992-project, maar ook op de omstandigheid dat de Vereniging voor de Staathuishoudkunde dit jaar haar Preadviezen aan dit onderwerp zal wijden.

In de laatste plaats merk ik op dat het Prognos-rapport in elk geval heeft bewerkstelligd dat het stemgeluid van de roepende in de woestijn uit oktober 1988 inmiddels is opgegaan in het koor van waarschuwend geluiden. Daarbij blijft mijns inziens overeind staan dat met name het algemene deel van het rapport een goed beeld geeft van de ontwikkelingen in de consumptie en de concurrentieverhoudingen op de interne markt. De prijs valt ook wel mee. Voor f 75,- is het algemene deel plus – naar keuze – een van de branchedelen in de Engelse vertaling bij de EVD verkrijgbaar.

W. Maarse Nzn.

De auteur is plaatsvervangend directeur van de EVD.

1. Drs. G. Zalm, Modellen en economische politiek, *Beleidsanalyse*, 88-3.

2. Zie de desbetreffende onderzoeken van het NEI (voor de metalektro-industrie) en van het EIM.